

RE-FORMATIO

Vi så HANS herlighed

(Johs. 1, 1-14)

5. årgang nr. 7

Jul 1962

Overfor den moderne tids (og rumalderens) radikale tvivl og religiøse agnosticisme (at vi, som ellers ved så umådelig meget, ved ingenting om Gud og hans rige og evigt liv o.s.v.) må den kristne tro også besinde sig på at være radikal, d.v.s. at gå til troens enkle rod. Og grunddogmet er inkarnationen. Herfra udfolder sig vor kristne tro.

Alt hvad evangelisten har at sige her i prologen (og det er meget) er orienteret ud fra dette hovedanliggende. For den sags skyld dropper han næsten al omtale af tid og sted og personnavne, hele det ydre sceneri omkring Jesu fødsel. Han går lige til sagen i sin prædiken: Er dette historiske faktum, barnet i krybben, andet og mere end Marias søn?

For at besvare det spørgsmål findes det nødvendigt at gå grundigt til værks, gribe helt tilbage til begyndelsen, da alle ting blev skabt ved det guddommelige ORD. Formenneskene - i modsætning til dyrene - gjaldt dette særlige, at det levende og livgivende Ord var deres lys, skabte som de var til at leve i Guds lys, i en bevidst erkendelse af Gud. Men menneskene har løsrevet sig fra Gud og sidder i mørke. Dog skinnede sandhedens lys glimtvis ind i verdens mørke allerede før Kristi fødsel. Man var ikke helt uden viden om Gud og hans vilje. Det er noget snak, når det ofte siges, at Gud kun kendes gennem åbenbaringen i Kristus. Gud taler jo, omend dunkelt, gennem skaberværket og samvittigheden, og mærkelig klart og med fortættet

kraft lynede hans Ord i Israels folk ved profeterne. Men i det store og hele gjaldt det, at det formærkede menneske begreb ikke Guds "anonyme" Ord. Da forstummede profeterne røst, og der blev knugende tavshed, indtil Johannes Døber kom for at vidne om det lys, der var undervejs. Omsider blev da Himlens tavshed brudt, - ikke med entordentale, men på den stilfærdige og forunderlige måde, at ORDET BLEV KØD.

Der ligger en vældig tankerigdom gemt i det specielt johannæiske udtryk: at det var ORDET, der blev kød, blev et levende og talende menneske af kød og blod. Gud kom til os på samme måde, som vi mennesker gør os forståelige for hinanden ved ord. Når der ofte forlanges realiteter i stedet for "tomme ord", glemmes det alt for let, at ord netop kan være stærke realiteter, der bygger op eller river ned. Gud har altså gjort sig reelt og herligt forståelig for os derved, at hans Ord blev et menneske, som vi har at lytte til. Det klarer begreberne: Ingen indre stemme eller "fornemmelse af kald" er uden videre Guds Ord. Ikke engang Biblen kan forskelsløst og primært kaldes Guds Ord. Jesus Kristus, kommet i kød, er primært Guds klare og afgørende Ord. Den anonyme Kristus har bortkastet sin anonymitet. Evangelisten tager håndfast på tingene og præciserer det forunderlige og glæderige for os, at Ordet blev kød, kunde blive til noget så håndgribeligt som kød. Vel var Kristus forud i verden, men ukendt og uhåndgribelig, ligesom der er vand overalt i luften. Men det kan jo ikke hjælpe den tørstige. Nej, vandet må drikkes i fortættet form. Da Ordet blev kød, kom det til os i fortættet skikkelse, så vi kan kende det og modtage det til evig frelse.

Ordet blev kød og tog bolig iblandt os. Bemærk, der siges ikke, at Ordet tog bolig i Kød, - hvilket kunde blive et fortræffeligt udgangspunkt for det rationalistiske hjerneskind (senest f.eks. i jehovas vidners udgave), at Jesus fra fødselen kun var et almindeligt menneske, som så senere (ved sin dåb eller opstandelse) blev udstyret med guddommelig natur! Nej, når Ordet blev kød, er det åbenbart ikke til at komme udenom, at Ordets inkarnation må sættes i forbindelse med jomfru Marias moderskab.

Når Maria ikke udtrykkelig omtales, kan det altså skyldes, at evangelisten simpelthen finder det helt overflødigt! Når Kirken i den senere nicænske bekendelse fandt det nødvendigt at præcisere, at Guds enbårne Søn blev kød "ved Helligånden af Jomfru Maria", så er dette kun en ty-

deliggørelse af det, som i forvejen indeholdes i evangelistens enestående prægnante udtryk. Han er helt blændet af Kristi herlighed og har kun det anliggende at forherlige Ham som den, der er Guds Søn fra fødslen, nej mere: fra undfangelsens øjeblik og fra evighed af. - Han kan gøre det uden at nævne, endsige at forherlige moderen! Har vore romersk-katolske brødre aldrig undret sig over dette? Eller er sagen ikke den, at Romerkirkens umådeholdne interesse for Maria har ført til et kultisk-dogmatisk konsekvensmageri, som i realiteten skygger for hendes Søn på en skabnesvanger måde? Vi andre kan godt tage den katolske logik i at kalde hende "Gudsmoder", forsåvidt som hendes Søn derved æres som guddommelig, (omend det klareste og mest korrekte nok vilde være at undlade en sådan titulatur og at holde sig til det bibelske: at hun blev Guds Søns mor). Hertil og ikke længere.

Hermed er Marias særlige historiske rolle spillet til ende. Men det var også en forunderlig fin rolle, og den begyndte længe før fødslen julenat: Den mest velsignede blandt kvinder bar Frelseren, Guds egen Søn, under sit hjerte i de nødvendige ni måneder. Ordet blev sandelig kød. At blive til som menneske sker i et underfuldt øjeblik, men er tillige en langsommelig og besværlig historie, for moderen som for barnet, før som efter fødslen. I dette tilfælde underfuldt og besværligt som ingensinde ellers: underfuldt for hende og for os syndere, besværligt for hende og navnlig for ham, der var bedre vant, men "underlig klædt i kød og blod kom på vor bryst at råde bod". Der skulde endnu gå lang tid, mange år, før den frelse, som kun enkelte fromme tilbedere havde set i Jesusbarnet, kunde fremgå tydeligt af hans egne ord og gerninger som voksen, så at andre mennesker kan nå til erkendelse af, at dette menneske, Marias kødelige søn, - netop i hans kødelige ringhed og selvopofrelse indtil døden i kødet - viser sin enestående højhed og herlighed som Guds afgørende og frelsende Ord, kommet i kød for at råde bod på vor ulykke. Det er såre praktisk set, når Melancthon siger: "At kende Kristus er at kende hans velgerninger."

Men historisk set er hans fundamentale velgerning jo den, at han blev kød af Marias og vort kød, - at den Evige er kommen ind i vores af tid og rum begrænsede verden, indenfor fristelsers og døds rækkevidde, men som den, der overvinder alt. - Der må være noget galt fat med det reformerte dogme: "Det endelige kan ikke rumme det uendeli-

ge." Nuvel, man vil dermed ære og ophøje Guds Majestæt. Men hvordan gik det med at ære Gudmennesket, Kristus, i hans Kirke? Blev resultatet ikke en fattig gudstjeneste, på det nærmeste et prædikenmøde? Men blev han ikke kød og tog bolig iblandt os for at blive her som en guddommelig virkelighed i hans synlige kirkelegeme? - Vi kan ikke fatte, at det endelige kan rumme det uendelige. Men det var jo netop dette ufattelige, som timedes Jomfru Maria, og som stadig times Kristi Kirke, hvor han kommer til os i brødets og vinens fortættede skikkelse.

Vi vil ikke spekulere os øre over gåden i Kristi to naturer, men overfor alle udskejelser til højre og venstre vil vi lade paradokset blive stående som genstand for undrende tilbedelse. Jævne folk kan forhåbentlig nøjes hermed. - En og anden synes måske allerede, at det foregående er en hård teologisk anretning at fordøje i den søde og lifflige juletid, hvor vi helst vil lade dybsindige tanker hvile og lade hjertet råde. Men så må jeg appellere til min dybsindige evangelist som den egentlig skyldige, og hør nu, hvordan han forenkler det hele derhen, at hans teologiske overvejelser ikke er rent og skært skrivebordsarbejde, men det er altsammen resultater af en hjertegribende, praktisk erfaring: "Vi så Hans herlighed." I disse ord samler Apostelen Johannes hele sit overvældende indtryk af Jesu Kristi person og væsen: ikke en ydre, men en indre herlighed, som Sønnen har fra Faderen, sprængfyldt af de to guddommelige egenskaber, som især har frelsesbetødning for os mennesker (og som hans menneskeliv fra krybben til korset kan bevidne): Nåde og sandhed.

Sandheden i det åbenbarede Ord er en fornærmelse af det gode og rare menneske, men samtidig en udmærkelse uden lige! Der kan siges mange ting om, hvad der udmærker os mennesker fremfor alle andre skabninger og giver vor lille klode en særstilling i universet, men den helt afgørende ting er sagt med troens triumferende vished om, at Ordet blev kød og tog bolig iblandt os små, syndige mennesker på jorden. - Og når vi i bestræbelserne for kirkelig fornyelse kan fejre både gudstjenesten og julen med al mulig ydre herlighed og festivitas, så er det netop, fordi også vort anliggende er dette: Vi så Hans overjordiske herlighed i jordisk, inkarneret skikkelse og ser den stadig koncentreret i hans Kirkes uanselige skikkelse. Herfra strømmer Kristi fylde af nåde og sandhed til os, som ellers er fortabte ved syndens bedrag.

Kan du rive dig løs? "Med det guddommelige Ord i sit skød kommer den hellige Jomfru på vejen, søgende herberge - hos dig." At Ordet må fødes og bo ved troen i dit hjerte. Da stemmes hjertet sammen med alle de hellige til julens og højmessens gloriasang: Ære være Gud i det højeste!

Ejnar Krogh,
Aggersborg.

En kommentar:

Må en lægmand komme med en kommentar til pastor Exners foredrag "Kirken i folket".

Ikke fordi jeg er kompetent til at konkludere eller supplere det, men fordi det fra lægmands side blev beskyldt for at være abstrakt.

Det var det ikke.

Jeg vil betegne foredraget fikst - indholdet særdeles konkret: Hvad skal kirken gøre, når den konfronteres med alle vort folks og lands problemer?

DEN SKAL FEJRE MESSEN.

Den skal svare på spørgsmålene, alle som eet:

VI VIL FEJRE MESSEN.

Sige til alle mennesker:

KOM OG VÆR MED TIL AT FEJRE MESSEN.

Dermed være naturligvis ikke sagt, at kirken ikke skal gøre andet, men faktorernes orden er ikke ligegyldig. Og at fejre messen er det eneste, den aldrig nogensinde må undlade.

Derfor begynder vi ugens første dag - med at fejre messen. I messens klimaks, den hellige nadver med kommunionen, forener Skaberen, den hellige Gud sig ved Jesus Kristus med sin skabning. Det er dybest set her, alle forhold bliver bragt i orden:

Han, som liv og lys uddeler
med sin Ånd og med sit ord,
Han, som alt det brudte heler
ved sit bad og ved sit bord,
Jesus Kristus med vor glæde
er lyslevende til stede.

(Grundtvig 1864)

Gud forener sig ved Jesus Kristus med os, og det er netop det, der er hans vilje med mennesket. Vi lægger vor

vilje ind under Guds og beder: Herre foren mig med dig efter dit løfte og tilsagn - og virk i mig alle gode gerninger o.s.v.

Ved denne forening med vor Herre Jesus Kristus helliger Han os og sender os med sin fred ud til arbejde. (Ordet Messe kommer af lat. missa: sendelse).

Vi, Kirkens lægfolk (som har det almindelige præstedømme) sendes ud til hverdagens arbejde, til hver sit speciale i den gerning, vi har fået af Gud, og som skal gøres for Gud. Han har i Messen givet os sig selv

og vil hver dag os give kraft og styrke,
så vi i vort kald og stand
vor Gud og Fader kan
tilbørlig dyrke. (Kingo 1674)

At deltage i kirkens gudstjeneste og så gå, med den kraft og velsignelse vi fik der, ud i hverdagens gudstjeneste, det er vores del af kirkens indsats, - og den er ikke kedelig. (Jeg forstår godt pastor Exners ønske om en gang imellem at prøve at være lægmand).

Når vi virkelig tror, vi har fået vort embede af Gud, er vi lykkelige, hvadenten det er det særlige eller det almindelige.

Måtte vi lægfolk rigtig se vort ansvar og røgte vort "embede" så godt, at de, der har det særlige, ikke (hverken af nød eller lyst) finder på noget andet, men får nok at gøre med det, de er viet til.

Så bliver menigheden menighed, præsten præst og dermed kirken kirke. Og det er det, der er kirkens indsats i løsningen af alle vort folks problemer.

Gid den snart må opdage det.

Guds hellige navn til ære - vort folk til frelse.

Inger Kruse,
fysioterapeut.

KIRKEN i folket.

Af Poul Exner.

Det sker, at man som præst kan få en meget stærk lyst til pludselig at være lægmand.

Denne længsel opstår ikke i de øjeblikke, hvor det er besværligst og kedeligst at være præst. Den er tværtimod kommet, når jeg har været allergladest. Når man nu f.eks.

i forbindelse med en gudstjeneste går og synes det, man skal synes: at det hele er godt og festligt, meningsfyldt og frelsebringende, og samtidig ved, hvor svært det åbenbart er at dele denne glæde med hele sin menighed, fordi den ikke er der og vel heller ikke regner med at snyde sig selv for noget ved at blive borte, så er det, man spørger sig selv, om det er fordi man selv er præst, at man synes så godt om det? Er det fordi man er præst, og derfor har det hele som sin interesse? For man kan vel ikke forvente af lægmanden, at han eller hun skal have liturgi og teologi som hobby. Altså: Er det sværere for en lægmand end for en præst at være glad for, at man er kristen og glad for at gå i kirke? Skal man som præst skamme sig en lille smule, når man prøver at overtale lægfolket til at komme og deltage i gudstjenesten, og når man foreholder det gudstjenestens herlighed?

Forstår De, at man som præst kan ønske sommetider at være lægmand for at se, om alle ens dyre ord om gudstjenesten og "de kronede dage" også kunne holde for een selv, hvis man stod midt i et dagligt - i det ydre ganske verdsligt - arbejde, som oven i købet interesserede een levende. Kort sagt: Om den glæde ved gudstjenesten, som man selv mener at eje, og som man vover at agitere for, virkelig, efter sit væsen er for hele folket.

Der er det gode ved dette spørgsmål, at det kan præsterne virkelig ikke løse alene. Derfor må lægfolket frem med dets glæde, hvis den er der, og først når det sker, bliver "Kirken i folket" synlig som det, den skal være, nemlig staden på bjerget.

Der er ingen tvivl om, at det er det, der officielt skulle være meningen. Det er det billede, vi får af de nytestamentlige menigheder. "De holdt fast ved apostlenes lære, fællesskabet, brødsbrydelsen og bønnerne." Og det er det, vore gudstjenstlige salmer samstemmende giver udtryk for. Hvis ikke gudstjeneste-glæden er sand for alle, er den heller ikke sand for den enkelte. Det folk må findes, som i og med at det er et folk og har alle et folks kendetegn, også er den kirke, hvori jeg - den enkelte - skal møde min Herre og dermed min frelse.

Det er denne kirke, vi tror, også findes her på de danskes øer. Vi tror på, at den hellige almindelige Kirke er moder også for det danske folk. Vi tror, at alt det bedste, der kan siges om os som folk, alt sammen hører hjemme under denne kirkes tag. Vel har det danske folk en for-

tid før den hellige Ansgar, og vel er denne fortid ligeså vel vor danske arv; men denne fortid havde ingen fremtid uden om kirken, og den har det heller ikke i dag. Vi tror på sandheden i myten om kong Skjold. Vi tror på, at vor konge er konge af Guds nåde, og at vor folkelige samhørighed er en gave fra Gud, som vor første konge var det. Men netop derfor, fordi vi tror på alt dette, fordi der intet er hos Gud og i det folkelige, som skulle hindre det i at være sådan, er vi nu anfægtede, fordi vi ser alt dette angrebet og truet og fornægtet.

Det er underordnet, på hvilket område vi ser frafaldet først. Sammenhængen er der, og løsningen må være at hente det samme sted. I dag er vort folk - i trit med det øvrige, moderne og sekulariserede Europa - stærkt i færd med at fornægte både sin folkelighed og sin Gud.

Men da vi tror, at Gud er før vort folk, tror vi derfor også, at det er Gud der først bliver og er blevet fornægtet. Derfor er det også først Gud, vi igen må tro på og være lydige imod. Og der er ikke andre til at tro på denne Gud end hans kirke, og der er ikke andre, der her i vort folk kan falde fra, end denne hans kirke.

Hvori består da vor kirkes frafald? Det består deri, at den ikke giver folket det eneste, den har at give, og deri, at den ikke tror på sin egen egentlige mission. Vor kirke og dens mest fremtrædende talsmænd prøver på at redde kirken anseelse og ære ved at gå ind for en integrering af de forskellige sekulære institutioner og problemstillinger. Vor kirke slider for at leve op til en falsk loyalitet mod vort folk, som er yderst volment, men samtidig yderst vantro og derfor yderst nytteløs.

Kirkens gerning i det danske folk i dag er: Ikke at skikke sig lige med denne verden. Hvis vi gør det, så fornægter vi, og så svigter vi. Den sekulariserede verden og det sekulariserede samfund, som vi lever i, er et fortabt samfund i sig selv. Det arbejder efter utopiske retningslinier og inspirationer. Det arbejder med en moral og en ansvarsbevidsthed, som er uovertruffen og formidabel. Det arbejder på den smukke gerning at opbygge vort samfund og gøre gode tider bedre. Det arbejder på at frelse os fra alt det, som det tror, vi skal frelses fra. Men vi kan ikke være med, for vi kan ikke arbejde for noget, der allerede er sket. Kirken kan kun tro dette og være lydig mod dette.

Hvad der altså ligger hen til kirken nu, er at udvise

det, som jeg vil kalde den hellige ansvarsløshed. Vi må som det danske kirkefolk vove at leve et liv uden det tryk, som ligger over alle ansvarsbevidste, dygtige, sekulariserede og frafaldne mennesker. Vi må over for alle disse mennesker, som i god tro og i al ydmyghed mener, at vort folks fremtid afhænger af deres dygtighed og flid og pålidelighed, vise den største guddommelige ligegyldighed. Vel gør de et arbejde, som vi alle i det daglige nyder godt af, men vi må frelse os selv og dem fra den tragiske fejltagelse, at det er så vigtigt, hvad de laver, og at det er ud fra dette arbejde, vi består som folk, og at vor skæbne ligger i deres skrivemaskiner og konferenceværelser. Vi må vove at vise dem, at deres arbejde ikke er den store fællesnævner for, hvad vi alle, uanset yderligere meninger, er enige om. For vi er ikke enige med dem. Vi har, for at være til som kirke og folk, ikke brug for en tøddel af det, de laver. Vi vil ikke, og vi må ikke på nogen måde sabotere deres arbejde. Men vi må bare frigøre os selv og dem for "troen" på det.

Og dette kan vi kun gøre, ved at vi tror på noget andet. Og det gør vi. For vi tror, at verden er skabt af Gud. Vi tror, at den er god, som dens skaber er det. Vi skal derfor ikke opbygge "en bedre verden". Vi skal lade være at ødelægge den gode verden. Og når vi alligevel ikke lader være, så skal vi lade være med selv at reparere på den, men bringe den hen til Ham, som skabte den og lade Ham gøre den i stand.

Vi tror, at Han, Gud Fader vor Skaber, også til denne reparation blev menneske i Vor Herre Jesus Kristus. Vi skal derfor ikke frelse verden, hverken fra undergang i krig eller fra fattigdom eller fødselsoverskud. For denne Jesus Kristus Vor Herre har frelst os alle sammen fra alle de ulykker, som vi selv har bragt over os.

Og vi tror på Helligånden. Vi skal derfor ikke skabe en verden og et forenet Europa. Vi skal ikke slide os frem til at prøve på, om der dog ikke er mulighed for, at mennesker kan tale sig til rette med hinanden. Vi skal leve denne "Åndens eenhed i fredens bånd", som kun er blevet sprængt i vantro og ulydighed. Vi ved, at det fornægtes, og vi ser resultaterne af det. Men den genskabes ikke, uden at vi vender tilbage just til denne tro.

Derfor svarer vi, hvis nogen endnu skulle gøre sig den ulejlighed at spørge Kirken om, hvad den f.eks. vil gøre for verdensfreden, - vi svarer: Vi vil fejre messen. Og

hvis nogen spørger om vort bidrag til Europas fremtid, svarer vi: Messen. Og hvis nogen spørger om, hvordan vi kunne tænke os at løse boligproblem og problemet om fødselsoverskuddet, svarer vi: Vi vil fejre messen. Er ungdomskriminaliteten ved at blive et spørgsmål? Vi svarer: Vi vil fejre messen. Over for uroen på arbejdsmarkedet og samfundsgruppernes udbytning af hinanden er vort egentlige svar: Lad os gå til messe sammen først. Er der tale om, som det blev sagt af landets kulturminister, at vi ikke må forfalde til velfærdsgnavenhed, så giver vi ham aldeles ret og takker ham for den påkrævede henstilling, og vi siger: Rigtigt! lad os gå i kirke. Overfor den store flok af skuffede, forbitrede, lidende og fortvivlede mennesker, som vor tid stadigvæk afkaster, har vi eet at sige: Kom hid til Ham, alle I, som arbejder og lider møje, og Han vil give jer hvile - Han, som møder jer i messen - Han, som har givet os messen, for at vi altid skal kunne møde Ham.

Dette er Kirken i folket, at Kristus er i folket, og dette er Kristus i folket, at hans legeme og blod er i vor midte, og at alle vore livsforhold kan bringes frem for ham der.

Det er Kirkens vanvid, at den tror dette, og det er dens latterlighed, at den tror mere på dette end på noget andet. Dette vanvid er Kirkens eneste originale bidrag til en ny og bedre verden. Kun i fastholdelsen af dette tjener den den verden, som dens Herre selv kom for at tjene. I denne tjeneste skal den da heller ikke vente andre kår end dem, der blev dens Herre til del. Først når den fastholder dens sin hemmelighed imod spotten, hadet og imod den ydmygende overbærenhed og tilsidesættelse - ja først når den oplever det, som vel er det smerteligste, at den skuffer dem, som havde stillet oprigtige uopfyldelige forventninger til den, da skal dens død og sejr falde sammen, som det skete for dens Herre, og sådan som det sker i dens messe.

Kirken vil aldrig komme til at overbevise verden gennem dens samfundsopbyggende resultater. Verden vil altid mene, at disse resultater er dens egne. Hvordan skulle den kunne tro andet, når den bevidst og med flid har arbejdet på disse frugter, medens Kirken har spildt tiden med at holde messe? Kirken vil aldrig få ret på denne jord, for dens mål ligger ikke på denne jord. Der kommer dage og tider, hvor den som et chok for verden med sin Herre siger: Lad de døde begrave deres døde, - og hvor den med en ikke rin-

ge befrielse skal se hele den verden falde sammen, som det har været dens kære pligt at elske.

På det tidspunkt er Kirkens tid i folket forbi, for da er Kirken og folket helt det samme, og udenfor denne eenhed er kun "fortabelsens æt".

Ovenstående foredrag blev holdt ved kirkedagene i København i september.

Fra KIRKENS skatkommer:

Til vor Kirkes Skatte hører ikke mindst de gamle, gudelige Bøger - Bønnebøger, Salmebøger, Andagtsbøger og Bøger til Brug ved Skriftemaal og Altergang. Fra en af disse sidste - Provst Villads Nielsens "Kærlighedens Maaltid", hvilket Jesus Kristus haver stiftet og efterladt os", 1656 - vil vi denne Gang fremdrage en Text, som er højst interessant derved, at den viser os, at Tanken om Messeofferet ikke var saa ukendt for vore lutherske Forfædre, som man senere har villet paastaa. Texten lyder - med faa sproglige Lempelser - som følger:

"Nu haver vor Herre Jesus givet os sit Legeme og udgivet for os til Syndernes Forladelse sit Blod, saa vi ikke haver Behov med Folket at sige: Hvormed skal jeg komme Herren imøde og bukke mig for den høje Gud? Mon jeg skal komme hannem imøde med Brændoffer, med aar-gamle Kalve? Mon Herren haver Behag til tusinde Væddere, til titusinde Oliebække? Mon jeg skal give min førstefødte Søn for mine Overtrædelser eller mit Livs Frugt for min Sjæls Synd? (Profeten Mika VI). Ingenlunde. Naar vi udi stadig Tro bærer frem for Herren det, som han selv haver givet os, nemlig hans kære Søn; naar vi gaar hannem imøde med det, Sønnen haver givet os, nemlig hans Legem og Blod; og derpaa annammer og bruger Sakramentet - saa sandelig da han haver med sit Blod forhvervet Syndernes Forladelse, og det er et Testamentes Blod, saa sandelig skal vi, som dette tror og annammer, bekomme Syndernes Forladelse". (Kærlighedens Maaltid, 1656, S. 373-375).

Et Par Ord til Forklaring hjælper os at forstaa Tankegangen: Det, som Israels Folk spurgte om - hvad skal vi møde Herren med og give ham til Bod for vore Synder; hvad

skal vi bære frem for ham, for at han skal tage imod os? - behøver vi ikke spørge om. Thi os er een bestemt Gave givet, hvormed vi kan træde frem for Gud: Hans egen Søn i sit Offer for os. Dette skal vi bære frem for Gud, med dette skal vi gaa ham imøde - da bliver vi modtaget af ham og ejer hans Tilgivelse til nyt Fællesskab med ham.

Dette er en luthersk Text om Messeofferet, om Kristi Korsoffer, der i den hellige Nadver frembæres af os til Gud og baner os Vejen ind til Gud. Læg Mærke til Udtryk-kene "bærer frem", "gaar hannem imøde med" og "derpaa annammer og bruger" - dette er ægte Offerudtryk, som viser, at vi her møder Kirkens gamle Nadveroffer-Begreb tolket af en af vore betydeligste lutherske Skribenter i den lutherske Rettroenheds Tid.

Dette forbavser os. For vi har saa ofte hørt, at al Tale om det skrækkelige "papistiske Misbrug", Messeofferet forstummede i vor Kirke med Reformationen. Og vover nogen i vor Tid at tale om Messeoffer igen og antyde, at ogsaa vor lutherske Nadvers Hovedsag maa være, at vi frembærer Kristi Offer til Gud - ja, da vanker der svare Klø til ham. Heroverfor er det interessant at minde om, at den svenske Biskop Gustaf Aulén for nogle Aar siden skrev sin herlige Bog om Nadverofferet - "För eder utgiven", Stockholm 1956 - med et Kapitel om Offertankens Plads ogsaa i luthersk Theologi.

Og det er værd at standse ved en Text som den her fremdragne, fordi den med al Tydelighed viser, at det katolske Messeoffer-Begreb har været kendt ogsaa i vor danske, lutherske Kirke, og at det ret forstaaet i Virkeligheden er dybt evangelisk. Læg nemlig Mærke til Villads Nielsens Udtryk her: "Naar vi - - bærer frem for Herren det, som han selv haver givet os, nemlig hans kære Søn; naar vi gaar hannem imøde med det, Sønnen haver givet os - - ". Det, vi ofrer i Nadveren, er altsaa Guds egen Gave. Eller anderledes sagt: Kristus ofrer selv i os og gennem os; Kristus er ogsaa i vort Offer den, der ofrer.

Og har dette ikke altid været den inderste Kærne i Kirkens Messeoffer-Begreb? Hertil vil al god katolsk Theologi svare Ja. Og et Messeoffer i denne Betydning maa kaldes legitimt ogsaa indenfor evangelisk Theologi. Her kan de to store Konfessioner mødes. Ja, hvordan skulde der overhovedet kunne tænkes nogen Forskel mellem dem her, da de jo begge vil leve udaf Kristi eget dyre Offer? Lad os tænke mere paa det, hver Gang vi i Kirken fejrer Kristi
(sluttes s. 131)

LÆST:

Jørgen Nissen: Kirken midt i storbyen.

Pastor Nissens besvarelse af Kirkefondets prisopgave er blevet en overmåde betydningsfuld og værdifuld bog. Den er i virkeligheden en særdeles højkirkelig bog, idet den giver et stærkt udtryk for Folkekirken som Guds Kirke og kalder menigheden, ja folket, til samling om søndagens gudstjeneste som stedet, hvor Gud møder folket, giver næring til evigt liv og udsender til tjeneste for næsten. Den udtrykker en nøgtern og realistisk erkendelse af Kirkens stilling i storbyen i dag, den brænder af kærlighed til mennesker i storbyen og af tro på, at det kan nytte noget at bringe den evangeliet, så de kan komme til at leve et virkeligt kristenliv.

Pastor Nissen bekender sig jo nok til et lavkirkeligt embedssyn, og han mener måske, at hans stærke understregning af lægfolkets opgaver og afgørende betydning ikke harmonerer med et højkirkeligt syn. Dette sidste er nu ikke tilfældet. Jeg ville tro, at enhver højkirkelig med glæde ville gå ind i samarbejdet med lægfolk efter de retningslinier, pastor Nissen afstikker. Han understreger ogsaa præstens betydning som samlende midtpunkt og vejleder i menigheden.

De enkelte kritiske bemærkninger til højkirkeligheden hører vi gerne og vil gerne lægge os på sinde. De udspringer, som hele bogen, af et varmt, levende præstehjerte, som ønsker at være, hvor Gud vil have det, og at hjælpe så mange som muligt ind i et levende forhold til ham. At pastor Nissens bestræbelser efter at være moderne og effektiv måske får ham til at overse visse dele af Guds sandhed og nogle af de velsignede skatte, han har givet sin Kirke, må ikke få os til at glemme det væsentlige og omfattende fællesskab, der er mellem ^{ham} og den højkirkelige bevægelse. Vi må række hinanden broderhånd og med hjertene opad sammen gå i gang med den vældige opgave, Gud har lagt hen til os i storbyen.

Johs. M. Nielsen,

Tårnby.

I 1961 udkom "Dansk Tidebog", og et stort Savn var med "Den danske Tidegærd" afhjulpet. Endelig forelå Dagens, Ugens og Kirkeaaarets Tidebønner sammen med Davids Salmer, dertil forsynet med gode Planer for virkelig Bibellæsning, i een Bog. Virkelig en Bog af de sjældne! Saa hvis De endnu ikke har anskaffet den, skynd Dem da at gøre det via Oratoriets Forlag, Bringstrup pr. Ringsted. De vil ikke fortryde!

Nu foreligger saa som et Uddrag af den store Tidebog "Ungdommens Tidebog", tilrettelagt af Sognepræsterne Dag Monrad Møller og Harald Vilstrup og Organist Finn Viderø, som en Arbejdsbog til Brug for saavel privat Andagt som fælles Morgen- og Aftensang m.v. i Kirke og Hjem, Skole og Konfirmandstue, Ungdomskredse og Møder. Den er blevet til i Forstaaelse med Ungdomskorpserne, men man tager vist ikke Fejl i, at ogsaa her har Dag Monrad Møller trukket det store Læs, og vi hilser ham med en Tak for baade den første og denne anden Tidebog.

Det er blevet en fin, lille Bog. Den rummer Bønner til alle Dagens Tider og til Kirkeaaarets Knuder. Dagens Tidebønner er pædagogisk anlagt, saa man kan begynde med det let forstaaelige og overkommelige, og naar det er godt indøvet, skride frem til den fulde Tidebøn. Og man glæder sig over at have Davids Salmer anbragt under Bønnen, selv om man naturligvis let kan skifte dem ud med anførte Salmer fra andre Tidebønner.

Omslaget rummer en stærkt forkortet Morgen- og Aftenbøn med tilhørende Noder andetsteds, men denne Koncentration er af stor og god Virkning - altsaa slet ikke en Uting.

Selv har jeg gode Erfaringer med denne Bog saavel fra Morgensang med Konfirmander i Kirken som fra Familieandagt herhjemme. Jeg vil meget anbefale Kolleger at bruge den sammen med Konfirmanderne. Og mange vil have stor Glæde af den lille Bog i privat Andagt, indtil man bliver saa fortrolig med Tidebøn, at man maa anskaffe den store Tidebog.

Vi er ogsaa glade for nu at have en Tidebog at bruge under Stævner til Afløsning af de mange Smaahæfter og glæder os til det lovede Musikbilag til de første seks Tidebønner.

Forlaget fortjener Tak for Udgivelsen og Ros for Bogens Format og Udstyr samt den rimelige Pris.

Jeg har kun een Anke: Den burde rettelig have heddet

"Den lille Tidebog", ganske som vi ogsaa har den lille Flora.

B. Riisgaard.

Løsensbogen 1963. Udgivet af Brødremenigheden, Christiansfeld.

Pris 4,00 Kr.

Hvem kender ikke den sønderjydske By Christiansfeld med Brødremenighedens gamle Bygninger og Kirkegaarden - engang Centrum for en rig, aandelig Vækkelse langt ud over vort Land og idag bl.a. Ugangspunkt for et energisk Missionsarbejde i Østafrika. Ogsaa "Løsensbogen" kommer derfra - den lille Lommebog med to Bibelord og lidt mere til hver Dag i Aaret. Nu er Aargang Nr. 233 udkommet for Aaret 1963. Det var nemlig i 1731, Bogen udgaves første Gang til Brug for Menigheden i Herrnhut. Siden da er den kommet hvert Aar og er paa adskillige Sprog blevet spredt over mange Lande. Dens Aargang være hermed anbefalet til daglig Brug i det ny Aar! Den kristne Fromhed har jo adskillige Former. Kristenlivet øser af mange Kilder. Det er, fordi Naaden fra Gud er saa endeløs og mangfoldig - der er saa uendeligt meget at øse af og leve ved i Guds Kirke. Der er ikke mindst Guds hellige Ord. Og her i Løsensbogen rækker det os i smaa Portioner som et dagligt Brød gennem Aarets Dage. De smaa, enkelte Bibelord er lette at huske; de bider sig fast i Hukommelsen og gemmer sig i Sindet for at følge os gennem mange Aar. Saadan gik det mig selv engang: Da jeg for godt 12 Aar siden blev Præst her i Varnæs og den første Morgen vaagnede op i dette nye Sogn, var jeg meget beklemt ved Tanken om alt det nye og ukendte, der nu ventede mig og maaske vilde overstige Kræfterne. Saa slog jeg straks paa Sengekanten op i Løsensbogen og fandt til Dagen dette Ord: "Jeg bærer jer, til Haarene graaner; ret som jeg bar, vil jeg bære; jeg, jeg vil bære og redde" (Esajas 46,4). Jeg læste Ordet som talt direkte til mig, som et Guds Tilsagn for min ny Gerning. Jeg skrev det foran i min Salmebog. Og hvor har jeg mange Gange siden gentaget det for mig selv og klynget mig til det. Og hvor er det ogsaa blevet opfyldt: Gud bar mig til Dato igen det hele; og han vil ogsaa gøre det fremdeles - for der staar jo " - til Haarene graaner". Men det var Løsensbogen, der gav mig disse gode Ord fra Gud og dermed hjalp mig for mange Aar. Køb derfor den ny Aargang, brug den og oplev det samme som jeg!

Urban Schrøder

En Sang paa Trapperne. Salmer af Kong David med Træsnit af Ejgil Vedel. Arne Frost-Hansens Forlag, København 1962. Pris 7,50 Kr.

Vi kender alle Davids Psalmer, og mange af os bruger dem som

daglig Bøn. Hvad har de ikke betydet for Guds Folk i henved 3000 Aar! Og hvor er de os kære og uundværlige som de Texter, der giver Mund og Mæle til vor inderste Bøn! At Kirken har gjort dem til Hovedbestanddelen af sin daglige Bøn, og at vi selv aldrig bliver færdige med at bede dem, viser, at de siger det egentlige af det, som er at sige mellem Gud og hans Skabning.

Men Davids Psalmer er en stor Bønebog - det kan være svært for Nybegyndere at komme i Gang med at bruge dem. Her har nu Frost-Hansens Forlag udsendt et Udvalg af Psalmerne, nemlig Nr. 8, 19, 22, 23, 42, 84, 142 og 148 - allesammen centrale Texter af høj litterær Rang og af stor aandelig Kraft. Pastor Gunnar Martin Nielsen har skrevet et Forord. Og Billedhuggeren Ejgil Vedel har skaaret 11 fine Træsnit til Udvalget.

Prøv at læse disse Texter sammenholdt med Træsnittene! Lad Ord og Billede belyse hinanden! Og du vil faa Lyst til at bruge disse Psalmer og alle de andre med i Kong Davids Salmebog som dit Hjertes daglige Tale til Gud. Det er da ogsaa denne lille Bogs Hensigt at tilskynde til Bøn og Tilbedelse. Derfor er den ogsaa saa skønt trykt og udstyret - paa Bønnens og Tilbedelsens Plads under Guds aabne Øjne møder Mennesket jo netop den største Skønhed i Skæret fra Guds Ansigt.

Urban Schrøder.

Svend Ebbe Jakobsen: Dansk kirkeliv. Advent 1962. 112 sider. Aros. Pris 10,75 kr.

Denne fortræffelige årbog, som kommer i smukt udstyr og omslag, kan vel ikke sige sig fri for lidt af den gråhed, der i det hele taget er kommet til at hvile over den danske folkekirke. Deri er den typisk for den kirkeafdeling, den repræsenterer. Alligevel er der mange ting i bogen, som er af værdi, gode iagttagelser og vurderinger, ogsaa deri er bogen typisk for folkekirken.

For at begynde bagfra, så er Per Aagaards gennemgang solid og ret grundig af det svundne kirkeår. Da der ikke i årets løb er sket epokegørende ting, kan Aagaards bidrag vel heller ikke så godt blive det.

Emnerne, der behandles, er aktuelle, f.eks. det om kirken i Grønland. De fleste behandles sobert, nogle tillige aktuelt. Man savner dog lidt troens glade frimodighed og dristighed. Men midt i flere af de stilfærdige og afdæmpede bidrag er der virkelig gode ting at hente. Således

skriver forstander Jens Nørgaard artiklen om diakoni, og her finder man pludselig denne præcise formulering:

I det kristne menneskesyn ligger en acceptering af lidelse og nød. Livet lykkes ikke blot for den, der er lykkelig i banal forstand, men livet har rigdom og sandhed ogsaa for det lidende og mislykkede menneske. Der er ikke et bestemt menneskeligt ideal af sundhed, der skal indhentes, men det er væsentligt at leve med fred og glæde i den tilværelse, der er, fordi ogsaa den er af Gud.

Møgelvang-Nielsen skriver om den kirkelige kontakt, og atter her er der pludselig glimt af guld i forbindelse med omtalen af en bøn, der er formuleret i kredsen omkring franske arbejderpræster. Man læser, chokeres og fornyes.

Kristian Sommer skriver om kirkeåret og evigheden, d.v.s. han begynder i evigheden, men lander i kirkeåret, hvad der er god mening i. Finn Ahlmann Olesen skriver "Konfirmation - og hvad så?". Johannes Aagaard beskylder i "Danmarks u-landshjælp" os alle for at være et møt og halvsurt folk og påpeger den diskrimination af kristne, som u-landshjælpens instanser desværre synes at være præget af. Om kirken i Grønland skriver Svend Borregaard godt, men vel pænt. Der er vist mere på færde deroppe, end artiklen viser.

Biskop Fuglsang-Damgaard har et ypperligt og vægtigt afsnit om skriftemålet. Lad mig herfra citere:

Den dybeste grund til den nye spørgen efter skriftemålet er dog den, at vi har ladet en af Guds gaver ligge ubenyttet, medens netop den kendsgerning, at det er Guds gave, det drejer sig om, kun kan betyde, at vi står overfor en virkelighed, som sjælen ikke kan undvære, og som menigheden ikke må forsømme og glemme.

Her har vi en god fremstilling af det, som gennem årene har været biskoppens hjertesag. Måske savner man bare en sætning deri, og den skulle lyde omtrent sådan:

Vil vi imidlertid lære vore menigheder at gå til skrifte, må vi præster og biskopper selv gå i spidsen og starte hen til en nabopræst, som vil høre vort skriftemål. Da vil menighederne lidt efter lidt følge med og vil drage fordel af de erfaringer, bisper og præster har fået ved selv at gå til skrifte.

Mangler denne sætning i biskoppens bidrag, så var der netop een sætning for meget i Brandt-Nielsens "Den foragtede prædiken". Sætningen fremkommer, når forfatteren med henblik på liturgi siger: "Jeg er helt blank på det felt". Den sætning kunne undværes. Dens sandhed får man et alt for levende indtryk af ved at læse den artikel, hvori den står. Den fremstilling af den latinske messe og den evangeliske messe, som de højkirkelige fejrer, er et totalt vrængbillede af disse gudstjenester. Man genkender ikke sin egen hensigt med at fejre messe i Brandt-Nielsens fremstilling. Havde manden dog blot holdt sig til sit tema: prædikenen. Muligvis ~~er~~ han kyndig på det felt, eensidigt kyndig, kan man frygte, når han citerer en outsider som Harbsmeier. Vil B.N. gerne skrive om messe og liturgi, et emne hvori han er ganske blank turde følgende anbefales til en begyndelse: K.E.Skydsgaard: Kirkens gudstjeneste (Håndbog i kristendomskundskab, bind VI). Videre: Gregory Dix: Shape of liturgy. Aulén: För eder utgiven. Persson: Ämbetet som Kristusrepresentation. Jungmann: Missa solennia. Samtlige liturgier, som angribes, og dernæst til fornyet overvejelse: Erik Ågård: Den foragtede gudstjeneste, og Poul Ulsdal: Gudstjenesten i vor tids religiøse krise.

Men måske er det nytteløst at henvise til litteratur om emnet, de kunne jo risikere at bryde Brandt-Nielsens tilvante cirkler, som nok er tegnet af en protestant, men af en, som mere er anti end pro.

Den samme triste holdning lurder måske bag Svend Ebbe Jakobsens bidrag, som måske er bogens vægtigste: Det folkekirkelige paradoks. Dygtigt og klart viser han os folkekirkens store muligheder, som desværre gang på gang netop bremses eller hindres af det folkekirkelige apparat, mon ikke vi kan sige det rent ud: af statskirkeligheden? Han afviser skarpt og godt statsmagtens kirkeminister, når hun ved embedsbesættelser vil "skabe fornyelse i folkekirken". I det store og hele vil mange af os kunne sige ja til Jakobsens analyse. Men svagheden fremkommer, når en vej skal angives ud af dilemmaet, når der skal peges på, hvem der skal hævde kirkens uafhængighed af statsmagten. Og det er her man frygter, at forfatteren er hildet i protestantiske tankebaner, som ikke er positive og konstruktive. Var han ikke hildet heri, ville han pege på kirkens biskopper som kirkens rette talsmænd og hyrder. Måske gør jeg ham uret. Hvad skulle da glæde mere, end at "Dansk kirkeliv 1963" bragte nyt herom. /Per Dolmer.

Korsoffer: at i dette Offer er der Fred til os ved Ham, "som gjorde begge Parter til eet og nedrev det Gærde, der skiller", Ham, "ved hvem vi har, begge Parter i een Aand, Adgang til Faderen" (Ef.II,14ff). /Urban Schrøder.

FÆLLES MØDE for præster fra den danske folkekirke og den romersk-katholske kirke.

Da adskillige af RE-FORMATIOs læsere er levende interesseret i de økumeniske samtaler mellem kirkesamfundene, skal her i bladet nævnes, at præster fra de to ovennævnte kirkesamfund forskellige steder i landet gennem de sidste par år jævnligt er kommet sammen for at drøfte, hvad der forener, og hvad der skiller. Sidst har 36 præster, fra folkekirken 23 og fra romerkirken 16 været samlet på Pøt mølle ved Frijsenborg vest for Århus. Præsterne var greve og grevinde Wedells gæster ved denne sammenkomst. Pater Otto S.J., København, og sognepræst Urban Schrøder, Varnæs, indledede drøftelserne, som denne gang behandlede, i hvilken grad reformationen var præget af brud og af kontinuitet. Efter frokosten var der en livlig drøftelse. Samværet sluttedes i Hammel kirke, hvor præsterne sammen sang vesperen og bad for kirkens enhed og for koncilet.

Opmærksomheden henledes iøvrigt på bedeugen for kirkens enhed fra 18. til 25. januar. Hvad kan vi i denne uge gøre for kirkens enhed hver for sig og sammen med adskilte brødre og søstre fra de andre kirkeafdelinger??

Per Dolmer.

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E 1962

Artikler og prædikener:

Allchin, A.M. (v/J. Dolmer): Gudstj. og teologi	52
Alshauge, Erich: Dødsnatten hun blev til morgen	21
Dolmer, Per: Fra en debat (contra Graabæk)	28
Exner, Poul: Kirkens genmæle til folkekirken	8
- : Kirken i folket	118
Gadeberg, P.: Skabelsen nu	61
Glenthøj, Jørgen: Fremmed ild	44
Hansen, C.B.: Tyrkertroens påske og menighedens	33
Hansen, J.Em.: Pinse	41
Højlund, Asger: Tidehvervs vranglære	69
Krogh, Ejnar: Vi så Hans herlighed	113
Kühl, Th.: Den hellige dåb	66
Lunn, Tage: Ligne Gud som hans elskede børn	1
Magle, Hans: Kirkens enhed - gave og opgave	84

Pallesen, O. Lund: Er folkereligionen hedenskab?	24
Pedersen, Gerh.: Mellem N. Delhi og 2. vaticankoncil ..	4
Riisgaard, B.: Kirkelig oprustning	46
Rosendal, G. (v/A.S.): Kirkens enhed og dens helligelse	81
Schrøder, Urban: Om "Kærlighedens Maaltid"	123
Svartvasmo, A.: Norsk præst ser på dansk kirkeliv	15
Thulstrup, Marie Mikulova: De evangeliske klostre	93
Ulsdal, Poul: Gudstjenestens salmer 3	10
- - : Mellem All Saints og All Souls	48
- - : Gudstjenestens salmer 4	98

<u>Kommentar:</u> Københavns Kirkefond (Jørgen Steenhøj) ...	55
Den umyndiggjorte kirke (Per Dolmer)	63
Luther og Grundtvig om kirketugt (Poul Ulsdal)	90
Ang. Poul Exner: Kirken i folket (Inger Kruse)	117

<u>Salmevalg:</u> 1.s.i advent - 5.s.e.h.3 k.	1961: 108
6.s.e.h.3 k. - langfredag	11
Påskedag - 6.s.e.påske	39
Pinsedag - 10.s.e.trin.	51
11.s.e.trin. - 19.s.e.trin.	74
20.s.e.trin. - 27.s.e.trin.	99

Bog anmeldelser:

K.E.Løgstrup: Kunst og etik (H.O.E.Okkels)	13 & 36
J.Exner & H.Finsen: Kirken i landskabet (Poul Ulsdal)	14
C.S.Lewis: Reflections on the Psalms (Poul Exner)	57
P.Schindler: Den hellige lektie (Poul Ulsdal)	58
N.R.M.Oppermann: Guds henvendelse til os (Per Dolmer)	59
Per Erik Persson: Kyrkans ämbete (O.Lund Pallesen) ..	75
Fogde, Holt & Jensen: Kristendomskundskab (B.Riisgaard)	77
K.E.Skydsgaard u.A.: Konzil und Evang. (B.Riisgaard) ..	101
M.Basilea Schlink: Maria Herrens Moder (Per Dolmer) ..	110
J.Nissen: Kirken midt i storbyen (Johs.M.Nielsen)	125
Ungdommens tidebog (B.Riisgaard)	126
Løsenbogen (Urban Schrøder)	127
En sang på trapperne, salmer af David (U.Schrøder) ...	127
Dansk kirkeliv. Advent 1962 (Per Dolmer)	128

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs. Lund Pallesen, Lyngby. Poul Ulsdal, Højl. Børge Riisgaard, Rimsø pr. Voldby (ansvh.). Per Dolmer, Laurbjerg, har ekspeditionen. Giro 110988. Telefon Laurbjerg 32. Bladet kommer i mindst 6 årlige numre og koster 8 kr. Studerende dog 6 kr.